

දකුණු පළාතේ ජෛව විවිධත්වය සංරක්ෂණයේ හා තිරසාර භාවිතයේ වැදගත්කම

ශේෂාරාථ : සජේව විවිධත්ව අංශයේ අනුලභයෙන්

මුහුදුල : අභය රජවරුන්ගේ නවාතැන් පළ .....

ශ්‍රී ලංකාවේ මුළු භූමි ප්‍රමාණයෙන් 8.53% ක ප්‍රතිශතයක් එනම් හෙක්ටයාර 549,740 ක් ආවරණය කරන දකුණු පළාත ගාල්ල, මාතර සහ හම්බන්තොට යන දිස්ත්‍රික්ක තුනෙන් සමන්විත වේ. මෙහි වෙසෙන මුළු ජනගහනය මිලියන 2.4 කට වඩා අධික වන අතර, එය ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනයෙන් 13% ක් පමණ වේ. දකුණු පළාතේ ඇති සම්පූර්ණ සංරක්ෂිත බිම් ප්‍රමාණය (උදා: අභයභූමි, වනෝද්‍යාන, දඩ් රක්ෂිත වැනි) වර්ග කිලෝමීටර 1913.01 ක් වේ. මෙය ශ්‍රී ලංකාවේ මුළු සංරක්ෂිත බිම් ප්‍රමාණයෙන් 23.27% කි. පළාත් තුළ ඇති සම්පූර්ණ ස්වාභාවික වනාන්තර ප්‍රමාණය හෙක්ටයාර 122,220 ක් වන අතර, එය ශ්‍රී ලංකාවේ මුළු ස්වාභාවික වනාන්තර ප්‍රමාණයෙන් 5.97% ක් වේ.

දකුණු පළාත ප්‍රධාන වශයෙන් ජෛව දේශගුණික කලාප (Bio-climatic zones) තුනකට අයත් වේ. එනම් පහතරට තෙත් කලාපය, අන්තර් කලාපය සහ පහතරට වියළි කලාපය වශයෙනි.

ප්‍රධාන අපනයන හෝඟ වන තේ, රබර්, පොල් හෙක්ටයාර 74,860 ක්ද, සුළු අපයන හෝඟ වන කොකෝවා, කුරුඳු, කරදමුංඟු, ගම්මිරිස් සහ කරඹුනැටි වගාකළ ඉඩම් හෙක්ටයාර 13,201 ක්ද, ගෙවතු වගාව සඳහා හෙක්ටයාර 120,000 කද ඉඩම් පරිහරණයක් දකුණු පළාත තුළ දක්නට ලැබේ.

කුඩා බිම් ප්‍රමාණයක දේශගුණික විවිධත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස (තෙත් කලාපයේ සිට වියළි කලාපය දක්වා විහිදුන) සිත්ගන්නා සුළු පරිසර පද්ධති කිහිපයකට දකුණු පළාත උරුමකම් කියයි. වනාන්තර, කෘෂිබිම්, ලඳුකැලෑ, තෙත්බිම්, ගංගාශ්‍රිත පරිසර පද්ධති මෙන්ම වෙරළාසන්න සහ සමුද්‍රික පරිසර පද්ධති ලෙස විභේදන රැසකට හිමිකම් කියන දකුණු පළාත ශ්‍රී ලංකාවේ පමණක් නොව මුළු ලෝකයේම ජෛව විවිධත්වය අතින් ඉතාම සුවිශේෂ ස්ථානයක් උසුලනු ලබයි. මෙම දකුණු පළාතේ දක්නට ලැබෙන වර්ෂා වනාන්තර ලොව කිසිවකට නොදෙවෙනි ජෛව විවිධත්වයකට මෙන්ම ඒකදේශීයතාවයකට උරුමකම් කියයි. නමුත් මෙම කලාපය මත ඇති අධික තර්ජනය හේතුකොට ගෙන එය ගෝලීය වශයෙන් සංවේදී කලාපයන් යටතට වැටේ.

ඉහත සඳහන් පරිසර පද්ධති විභේදන හැරුණු විට ලොව සුපතල වනෝද්‍යාන හා අභයභූමි කිහිපයක් ද දකුණු පළාත තුළ පිහිටා ඇත. (මේ අතර දඩ් ස්වාභාවික රක්ෂිතයක් ද ජාතික වනෝද්‍යාන 4 ක් සහ අභයභූමි 12 ක් ඇතුළත් වේ.) මේ සියළු කරුණු එක්ව ගත්කල දකුණු පළාත ශ්‍රී ලංකාවේ ජෛව විවිධත්වය අතින් මෙන්ම සාපේක්ෂ වැදගත්කම අතින් ද අද්විතීය ස්ථානයක් ගනී. දකුණු පළාතේ මෙම සුවිශේෂත්වය කරණ කොට ගෙන ශ්‍රී ලංකාව ජෛව විවිධත්ව සංවේදී කලාපයක් (Biodiversity hot spot) ලෙසට හඳුන්වනු ලැබේ.

දකුණු පළාතේ ජෛව විවිධත්වය ගැන සලකා බලන විට දකුණු පළාත තුළ දක්නට ලැබෙන වනාන්තර පද්ධතියට හිමිවන්නේ විශේෂ වැදගත්කමකි. විශේෂයෙන්ම තෙත් කලාපය තුළ දක්නට ලැබෙන සිංහරාජය, කන්තලිය, දෙදියගල, නාකියාදෙනිය (KDN) කොට්ටව වැනි වර්ෂා වනාන්තර ජෛව විවිධත්වය අතින් මෙන්ම ඒකදේශීයතාවය අතින් ද ඉතාමත් ඉහළය. මෙම වැසි වනාන්තර වල දක්නට ලැබෙන ශාක විශේෂ අතුරින් 65% කට අධික ප්‍රමාණයක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික වේ. හෙක්ටයාර් 8,864 කින් යුත් සිංහරාජ වනාන්තරය දකුණු පළාත තුළ මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේද දක්නට ලැබෙන විශාලතම වර්ෂා වනාන්තර වේ. මෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් පහතරට තෙත් කලාපීය වනාන්තර දර්ශය ප්‍රමුඛ වන අතර, නා දුන් (*Mesua shorea*) මිශ්‍රිත වෘක්ෂලතා

සංගමය මගින් ලෝක උරුම වනාන්තරයක් ලෙසට නම්කර ඇත.

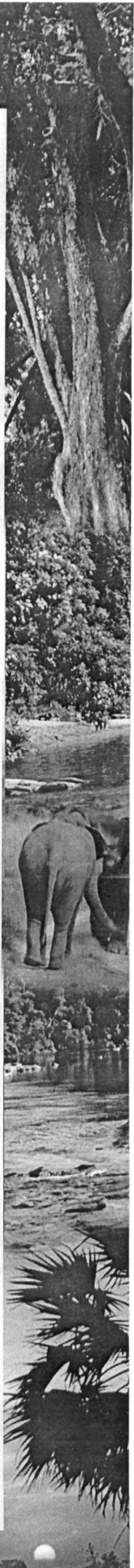
මේ හැරුණු විට දකුණු පළාතේ පිහිටි අනෙකුත් වනාන්තරද ජෛව විවිධත්වය අතින් මෙන්ම ඒක දේශීයතාවය අතින් ද විශේෂිත වේ. උද්භරණයක් ලෙස ගාල්ලට නුදුරින් පිහිටි කොට්ටව වනාන්තරය ශාක සංඛ්‍යාව අනුව 100% ක ඒක දේශීයතාවයක් ඇත. දකුණු පළාත තුළ දක්නට ලැබෙන අභයභූමි අතර බුන්දල හා කලමැටිය කලපුව, කතරගම, නිමලව, වීරවිල, තිස්ස, පල්ලෙමළල, මඩුනාගල, නෙළුව, තෙල්වත්ත පරපඩුව, මෙන්ම හික්කඩුව හා අම්බලන්ගොඩ සාමුද්‍රික අභයභූමි ද ප්‍රධාන වේ. මේ සෑම ප්‍රදේශයකම එයටම විශේෂිත වූ පරිසර විද්‍යාත්මක මෙන්ම ජෛව විද්‍යාත්මක වටිනාකමක් ඇත. මෙම බොහොමයක් ප්‍රදේශවල වියළි කලාපීය දේශගුණය මෙන්ම

“විශේෂයෙන්ම තෙත් කලාපය තුළ දක්නට ලැබෙන සිංහරාජය, කන්තලිය, දෙදියගල, නාකියාදෙනිය (KDN) කොට්ටව වැනි වර්ෂා වනාන්තර ජෛව විවිධත්වය අතින් මෙන්ම ඒකදේශීයතාවය අතින් ද ඉතාමත් ඉහළය. මෙම වැසි වනාන්තර වල දක්නට ලැබෙන ශාක විශේෂ අතුරින් 65% කට අධික ප්‍රමාණයක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික වේ.”

සම්මිශ්‍රතයක් වැඩි වශයෙන් දැකිය හැක. ඒ හැරුණු විට *Dipterocarpaceae* කුලයට අයත් ශාක විශේෂ රාශියක් ද, දුරියන්, කිරිහැඹිලිය, අඹ සහ ගොරක වැනි ශාක තුළ වලට අදාල ශාක විශේෂ රාශියක්ද දැකිය හැක. ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික ශාක විශේෂ 830 න් විශේෂ 139 ක්ම (64%) ක්ම මෙම වනාන්තරයෙන් හමුවේ. මින් විශේෂ 16% ක් දුර්ලභ ගණයේ ලා සැලකේ. පරිසර විද්‍යාත්මකව, ආර්ථික වශයෙන්, ඖෂධීය වටිනාකම අතින්, මෙන්ම ජෛව තාක්ෂණය අතින් ද මෙවැනි ශාකවල වටිනාකම තක්සේරු කළ නොහැකි තරම් වේ. සතුන් අතුරින් ද බොහොමයක් විශේෂ ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික වේ. ඝන වන වැස්ම හේතු කොට ගෙන ක්ෂීරපායීන් තැරඹීම තරමක් අපහසු වුවත් ඔවුන් වනාන්තරය තුළ දුර්ලභ නොවේ. ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික කුරුළු විශේෂ 20 න් 19 ක්ම මෙම වනාන්තරය තුළින් හමුවේ. වනාන්තරය තුළ ක්ෂීරපායීන්ගේ හා සමනලුන්ගේ ආවේණිකතාව 50% ට වැඩිවේ. මෙහි දක්නට ලැබෙන තර්ජනයට ලක්ව ඇති ක්ෂීරපායීන් අතර දිවියා සහ අලියා ද වේ. ඒ හැරුණු විට හොදින් විහිදුණු උභයජීවී, මත්ස්‍ය සහ උරගයින්ගේ විවිධත්වයන් වනාන්තර තුළ වේ. මෙම සත්ව විශේෂ අතුරින් රාශියක් තර්ජනයට ලක්ව ඇති මෙන්ම දුර්ලභ ගණයෙහි ලා සැලකේ. මෙම සුවිශේෂතාවය නිසා මෙම වනාන්තරය ලෝක සංරක්ෂණ

ලුණු සහිත කිවුල් දිය දැකිය හැක. එයට හැඩගැසුණු ශාක ප්‍රජාවක් එම ප්‍රදේශයන්හි දැකිය හැක. කටු පපුරු සහිත එරම්ණියා, කරඹ, මලින්තන් වැනි ශාක මෙන්ම වීර, පලු, බුරුත, වැනි දවමය වටිනාකමක් ඇති ශාක ද මෙවැනි ප්‍රදේශවල දක්නට ලැබේ. බුන්දල ප්‍රදේශයේ වනාන්තර ආශ්‍රිතව අලියා රංචු වශයෙන් අද ද දක්නට ලැබේ. ඒ හැරුණු විට දිවියන්, ගෝනුන්, තිත්මුවන් ඇතුළු වන සතුන් රාශියක් දැකිය හැක. බුන්දල වනෝද්‍යානය දේශීය තෙත්බිම් ආශ්‍රිත කුරුළු විශේෂ සියල්ලටම පාහේ ඉතා හොඳ නවාතැනකි. සංචාරක කුරුළු විශේෂ විශාල සංඛ්‍යාවකට බුන්දල පාරාදීපයකි.

දකුණු වෙරළෙහි හම්බන්තොටට නුදුරින් පිහිටා ඇති කලමැටිය කලපුව අභයභූමිය සංචාරකයන් අතර ඉතා ප්‍රසිද්ධය. ඉතා හොඳ තත්ත්වයෙන් වැඩුණු කඩොලාන ශාක ප්‍රජාව එහි පරිසර විද්‍යාත්මක අගය තවත් වැඩි කරයි. මෙම කලපුව පැස්තුඩුවා, කොකුන්, වීර තුඩුවා සහ සිසිරතරණය කරන සංචාරක කාරුවන් විශාල ප්‍රමාණයකටත් ප්‍රජනක මධ්‍යස්ථානයක් වේ. ශ්‍රී ලංකාව තුළ නිරන්තරයෙන්ම රතු දෑතුවා දැකිය හැකි එකම ප්‍රදේශය මෙය යයි සැලකේ. 5000 ක තරම් කාරුවන් ප්‍රමාණයක් වරක් (1983) මෙම ප්‍රදේශයෙන් වාර්තා විය.

සංචාරක තාරුවන් සහ වෙරළාශ්‍රිත කුරුල්ලන් සඳහා තවත් ඉතා හොඳ නිවාඩු නිකේතනයක් ලෙසට ලුණාව කලපුව හඳින්විය හැකිය.

දකුණු පළාත තුළ දැකිය හැකි සාමුද්‍රික අභයභූමියක් ලෙසට හික්කඩුව සඳහන් කළ හැක. මෙම ප්‍රදේශය සංචාරකයන් ගේ නිකේතනයකි. හික්කඩුවට අමතරව අම්බලන්ගොඩ, පොල්හේන, ගාල්ල, වැලිගම, උණුවටුන වැනි වෙරළබඩ ප්‍රදේශ බොහොමයක් කොරල්පර නිසා ජනප්‍රියතාවයට පත්ව ඇත. මෙම ප්‍රදේශයන්හි ඉතා හොඳින් පැතිරුණු ජෛව විවිධත්වයෙන් ඉතාමත් ඉහළ කොරල්පර ප්‍රජාවක් දැකිය හැක. ගාල්ලේ රුමස්සල කඳු පාමුල පිහිටි බොතවිස්ටා කොරල්පරය මුළු ලෝකයේම ජෛව විවිධත්වයෙන් දෙවැනියට ඉහළ කොරල්පරය ලෙස සැළකේ. 71% ක් සජීවී කොරල් වලින් සමන්විත මෙම පරය ආශ්‍රිතව විවිධ විශේෂ වලට අයත් මසුන් රාශියක් (විශේෂ 41) දැකිය හැකිය. කොරල්පර පරිසර පද්ධති නිෂ්පාදනය අතින් ඉතාමත් ඉහළ සුවිශේෂ පරිසර පද්ධති විශේෂයක් වේ.

දකුණු පළාත ගැන සඳහන් කරන විට රුහුණු/යාල වනෝද්‍යාන ගැන විශේෂයෙන්ම සඳහන් කළ යුතුමය. හෙක්ටයාර 97,878 කින් යුත් මෙම වනෝද්‍යානයේ කොටසක් (හෙක්ටයාර 28,904) දැඩි ස්වභාවික රක්ෂිතයක් ලෙසට නම්කර ඇත. ප්‍රධාන වශයෙන් මෙම ප්‍රදේශයේ වියළි කලාපීය දේශගුණයක් පවතින අතර, එයට අනුරූප වන පරිදි හැඩගැසුණු වෘක්ෂලතා දර්ශයන් ගෙන් සමන්විත වේ. ශාක ප්‍රජාව ප්‍රධාන වශයෙන් පලු, බුරුත, වීර, කොහොඹ, මයිල, මලින්තන් සහ දිවුල් වැනි ශාක විශේෂ වලින් සමන්විත වේ. පඳුරු ශාක අතර අත්කර, කුකුරුමාන, එරම්ණියා සහ කරඹ වැනි ශාක ප්‍රධාන වේ. රුහුණු වනෝද්‍යානය තුළින් දනට වාර්තාගත ක්ෂීරපායී සත්ව විශේෂ ගණන 32 ක් පමණ වේ. නමුත් ගණනය නොකරන ලද වවුල් විශේෂ සංඛ්‍යාවක් සමග එම ගණන තවත් වැඩි වනු ඇත. තර්ජනයකට ලක්වී ඇති සතුන් අතර වළඟා (Slotn bear), දිවියා, අලියා සහ මීහරකුන් (Water burfalo) වේ. රුහුණු වනෝද්‍යානය තුළින් හමුවූ කුරුළු විශේෂ සංඛ්‍යාව 120-130 අතර වේ. මොවුන් අතර කොණ්ඩ රාජාලියා (Cested nawkeagle),

කලපු රාජාලියා White-hellied Sea eagle) මෙන්ම ජලාශ්‍රිත කුරුල්ලන් විශාල ප්‍රමාණයක් සහ සංචාරක කුරුළු විශේෂ ද වේ. ඊසාන දිග මෝසම් සමයට දහස් ගණනින් ජලාශ්‍රිත කුරුල්ලන් කලපු අසලට රැස්වේ. දකුණු පළාතේ වෙරළ තීරය දිගේ තැනින් තැන සරුවට වැඩුණු කඩොලාන ශාක ප්‍රජාවන් දැකිය හැක. ඉතාමත් සුවිශේෂ පරිසර පද්ධතියක් වන කඩොලාන පරිසර පද්ධතිය කෘෂ්ඨය කඳුන් වලින් යුත් ශාක වලින් සමන්විත වේ. වෙරළ බාදනයෙන් වෙරළ තීරය ආරක්ෂා කර ගැනීමට දැව ඖෂධ හා කර්මාන්ත සඳහා නොයෙකුත් අමුද්‍රව්‍ය කඩොලාන ශාක මගින් සපයා දෙයි. දකුණු වෙරළ තීරයේ රැකව ප්‍රදේශය ආශ්‍රිතව ඉතාමත් සරුවට වැඩුණු කඩොලාන ශාක ප්‍රජාවක් දැකිය හැක. දකුණු වෙරළ තීරය කැස්බෑවන් සඳහා තෝකැන්තක් වේ. ඉඳුරුව, කොස්ගොඩ, අකුරල, මාවැල්ල හා රැකව යන ප්‍රදේශ කරා දිනපතාම පාහේ බිත්තර දැමීම සඳහා කැස්බෑවන් පැමිණේ. ලෝක සංරක්ෂණ සංගමයේ රකු දත්ත පොතෙහි

කොරුව : වලිඟු මඳුනගේ

බලිගහන් කැරලු : දකුණු ජෛව විවිධත්වයෙන් බිඳක් .....

වද වී යාමට ආසන්න තර්ජනයකට ලක්ව ඇති සතුන් යටතේ වගී කර ඇති කැප්බෑවත් විශේෂ 8 ක් ඇති අතර ඉන් විශේෂ 5 ක්ම ශ්‍රී ලංකාවේ මෙම වෙරළ තීරයෙහි දැකිය හැක.

දකුණු පළාත ඉතා ඉහළ ජෛව විවිධත්වයකට මෙන්ම ස්වාභාවික සෞන්දර්යයකට හිමිකම් කීවත් මෑතක සිට ඉතා විශාල වශයෙන් මෙම සම්පත් සඳහා තර්ජනයක් ඇතිවී ඇත. අවිධිමත් ලෙස සිදුවන කෘෂිකාර්මික ඉඩම් පරිහරණය, ජනගහන පීඩනය සහ සම්පත් භාවිතය මෙම පළාතේ ජෛව විවිධත්වය සංරක්ෂණයට ප්‍රධාන බාධාවක් වී ඇත. වාණිජ කෘෂිභෝග වන තේ, රබර්, කුරුඳු වගාකිරීම සඳහා වනාන්තර නිරන්තරයෙන්ම එළිපෙහෙලි කෙරෙමින් පවතී. අනවසර දව කැපීම, මැණික්

ගැරීම මෙන්ම සංචාරකයින්ගෙන් සිදුවන පරිසර දූෂණය ද හේතුකොට ගෙන ශාක හා සතුන් වදවී යාමේ තර්ජනයකට මුහුණ පා ඇත.

අයහපත් මසුන් ඇල්ලීමේ ක්‍රම (ඩයිනමයිට් යෙදීම), පොල්ලෙලි කර්මාන්තය, සාමූහික ජල දූෂණය වැනි ක්‍රියාවන් කොරල්පර ජීවී විශේෂ විවිධත්වය කෙරෙහි දැඩි බලපෑම් එල්ල කර ඇත.

දකුණු පළාතේ ජෛව විවිධත්වය සංරක්ෂණය කර ගැනීම පිණිස මෙම උපද්‍රවයන් සඳහා මූලික පිළියම් යෙදීම ඉතා කඩිනමින් සිදුවිය යුතුය. නැතහොත් මෙම ප්‍රදේශයට ආවේණිකව ඇති මෙම සුවිශේෂ ජෛව විවිධත්වය අප රටින් සඳහටම නැතිවී යා හැකිය.

**ගාමිණී ගමගේ
අධ්‍යක්ෂ (ජෛව විවිධත්ව ආශය)**

